

Dkt. Perry Phillips, Utangulizi wa Jiografia ya Kihistoria:

Kipindi cha 2 - Nchi ya Milima

Huyu ni Dkt. Perry Phillips kuhusu jiografia ya kihistoria ya Israeli, hotuba nambari mbili, nchi ya vilima. Habari, mimi ni Perry Phillips. Tunaendelea na mjadala wetu kuhusu nchi ya Israeli.

Leo, tunataka kuzungumzia uwanja wa kati, ambao ni nchi ya vilima ya Israeli. Tunataka kupitia kidogo tulichofanya mara ya mwisho, tulizungumzia kuhusu Israeli kama nchi iliyo kati. Na kumbuka ni nchi iliyo kati ya Bahari ya Mediterania upande wa magharibi na jangwa kubwa la Arabia upande wa mashariki.

Na hilo lilileta mifumo ya kuvutia ya hali ya hewa ambayo tulijadili, lakini pia ni nchi kati ya idadi kubwa ya watu kaskazini na idadi ya watu kusini. Hapa Mesopotamia, pia, ambapo tulikuwa na falme za kimataifa zilizoibuka, na ziliweka shinikizo kwa Israeli, na Misri pia iliweka shinikizo kwa Israeli. Kwa hivyo kwa njia hiyo, Israeli ni nchi kati.

Hiyo ni aina ya hali ya jumla ya kutanda na kutanda ambayo tunayo katika Israeli. Tunachotaka kufanya ni kuangalia maeneo ya topografia ya Israeli, na kisha tutazingatia eneo la kati. Kwanza kabisa, tuna uwanda wa pwani, na uwanda wa pwani unaundwa na uwanda wa Wafilisti upande wa kusini, uwanda wa Sharoni upande wa kaskazini, na kisha uwanda wa Ako, ambao uko kaskazini.

Huo ndio ukanda wa kwanza wa topografia. Ukanda wa pili wa topografia, ambao ndio tutakaouzingatia leo, ni safu ya milima ya kati inayopita katika eneo hili lote la waridi ambalo ni kama uti wa mgongo wa kati unaopanda kupitia nchi ya Israeli. Kisha tuna Bonde la Ufa, bonde hili kubwa linalopita moja kwa moja katika nchi ya Israeli ambalo kwa kweli huanza Uturuki na kushuka hadi sehemu ya chini kabisa duniani, ambayo ni Bahari ya Chumvi, na kisha kuendelea kupitia Bahari Nyekundu na hatimaye hata Afrika, kupitia Kenya na Tanzania.

Upande wa mashariki, tuna Milima ya Transjordania, ambayo ni ukingo mrefu ulio mashariki mwa Bonde la Ufa. Kama tulivyosema mara iliyopita, unapata mvua inayonyesha kwenye Milima ya Transjordania, na hivyo eneo hilo lina utajiri wa kilimo. Na hatimaye, tuna Jangwa la Mashariki, na haya ndiyo maeneo matano ya topografia tuliyo nayo.

Na majina mengine machache. Cis-Jordan ndiyo inayotumika kuelezea eneo lililo magharibi mwa Bonde la Yordani, na Transjordan ndiyo inayojulikana kama eneo

lililo mashariki mwa Bonde la Yordani. Hebu tuangalie ramani za nchi ya vilima katika muktadha.

Huo hapo Yerusalemu, samahani, umetiwa alama nzuri. Na nchi ya vilima ya Yuda iko kusini, huku mji mkuu ukiwa Hebroni. Upande wa kaskazini, una nchi ya vilima ya Efraimu, nasi tutaelezea kwa undani zaidi kuhusu kinachoendelea.

Na kaskazini mwa hapo, tuna nchi ya vilima ya Manase. Na kisha katikati ya nchi ya vilima ya Yuda na nchi ya vilima ya Efraimu, tuna Benyamini. Nami naiita hiyo Uwanda wa Kati wa Benjamini, kwa sababu ambazo tutaona.

Ni tambarare kidogo na iko chini kidogo kuliko nchi ya vilima upande wa kusini na nchi ya vilima upande wa kaskazini, na tutaona ni kwa nini eneo hilo ni la kimkakati sana katika historia ya Israeli. Hebu tuangalie baadhi ya vipengele vya topografia ya nchi ya vilima. Kwanza kabisa, kijiolojia, imeundwa na kile tunachokiita chokaa ngumu.

Sasa, aina yoyote ya chokaa, kama mtu angekung'uta kipande kutoka kichwani, ungefikiri kingekuwa kigumu sana. Lakini chokaa huja katika kategoria mbalimbali, na aina ya chokaa inayojumuisha nchi ya vilima ni chokaa ngumu sana. Haimomonywi kwa urahisi kama mawe mengine, lakini inapomonyolewa, humonyolewa na kuwa udongo mwekundu mzuri, na udongo huu ni tajiri sana.

Jambo lingine tunalopata kuhusu nchi ya vilima ambayo imeundwa na chokaa hiki kigumu ni kwamba tuna chemchemi nyingi katika eneo hilo. Katika mabonde, maji, maji ya chini ya ardhi, yanaweza kutoka katika chemchemi. Na tunasoma kuhusu hili katika Kumbukumbu la Torati sura ya 8 na katika Kumbukumbu la Torati sura ya 11.

Hatutapitia mistari hiyo, lakini mistari hiyo inaelezea ubora wa ardhi, ambapo vitu hivi, udongo mzuri, mabonde, na chemchemi, na kuweza kuchimba shaba kutoka kwenye udongo na kuchimba chuma kutoka kwenye miamba, pia vimetajwa. Kijadi, kama nilivyosema, tuna matuta, tuna mabonde yenye kina kirefu sana, na tuna matuta ya asili. Nitakuonyesha picha ya hilo baada ya muda mfupi, na jinsi hilo linavyohusiana na kilimo cha ardhi.

Kusafiri si rahisi kwa sababu mabonde ni marefu sana, kwa hivyo mtu hasafiri katika mabonde kwa sababu ni membamba sana na yana kina kirefu sana. Kwa upande mwingine, mtu hajaribu kuvuka mabonde, kwa hivyo mtu anawezaje kusafiri katika nchi ya vilima? Mtu husafiri kando ya matuta, matuta yanayoendelea kutoka sehemu moja hadi nyingine. Na kisha kilimo.

Kilimo kiko kwenye matuta ya nchi ya vilima, matuta ya chokaa hiki kigumu, na unachokipata kimsingi ni miti ya mizeituni na mizabibu. Lakini katikati, unaweza kupata vitu vingine vinavyokua, kama vile granite za mitende, na wakati mwingine

ngano na shayiri hupandwa pia. Kitamaduni, maeneo haya yametengwa zaidi kwa sababu ya ugumu wa kusafiri.

Naam, hapa kuna mfano wa kile ninachozungumzia katika nchi ya vilima. Unaona hii inaonekana kama ngazi, na hii ni matuta ya asili. Hivi ndivyo chokaa ngumu inavyovunjika katika nchi ya vilima.

Unakumbuka tulipokwenda Israeli kwa mara ya kwanza miaka ya 70, na tuliona hili likitoka Yerusalemu, na tulikuwa tunajiuliza, ni nini kinachoendelea hapa? Ilikuwa kama jitu fulani lilikuwa limechonga ngazi kwenye kilima. Hebu fikiria aina moja ya kuruka juu na chini ya ngazi hizi. Kwa kweli, hili ni jambo la asili linalotokea katika chokaa ngumu.

Ukiangalia kwa makini sana hapa, unaona mambo kadhaa . Kwanza kabisa , udongo mwekundu ni dhahiri . Miti hii ni miti ya mizeituni, na unaona kwamba matuta yameboreshwa kwa kiasi fulani. Anachofanya mkulima ni yafuatayo.

Lazima uchimbe baadhi ya miamba kutoka kwenye udongo, na miamba hiyo huchukuliwa na kuwekwa kwenye kingo za matuta, na ukuta mdogo hujengwa hapo ili kuzuia udongo usiingie. Kwa hivyo una jambo la asili la kutengeneza matuta linalotokea kijiolojia tu, lakini pia una mkulima anayeboresha hilo kwa kuweka miamba pamoja kama ukuta unaozuia udongo, ambapo anaweza kupanda mizabibu yake na mizeituni yake. Angalia barabara pia inapita kando ya ukingo, na ukiangalia kwa makini sana, utaona kijiji kidogo kikionekana juu ya ukingo pia.

Na kwa nini juu ya ukingo? Kwa sababu hapo ndipo mawasiliano yanapofanywa kwa urahisi zaidi. Naam, Nchi ya Kilima cha Judea, tunataka kuangalia baadhi ya miunganisho ya kihistoria. Kwanza kabisa , Nchi ya Kilima cha Judea, jiji kuu hapo ni Hebroni.

Unasema, subiri , vipi kuhusu Yerusalemu ? Nitataja Yerusalemu baadaye kidogo, lakini Yerusalemu iko katika nchi ya Benyamini. Lakini jiji kuu ni Hebroni katika Nchi ya Milima ya Yudea. Hapo ndipo wageni watatu wa Ibrahim walitoka , au walimtembelea alipokuwa huko.

Hapo ndipo aliponunua ardhi yake ili kumzika mkewe, Sara. Ilikuwa mji wa makimbilio, na ulikuwa mji mkuu wa kwanza wa Mfalme Daudi. Na kufuatia hilo, Absalomu, wakati wa mapinduzi yake, alienda Hebroni kutawazwa kuwa mfalme, ili arudi na kuchukua ufalme kutoka kwa baba yake.

Mji mwingine muhimu, bila shaka, ni Bethlehemu. Ndiko Daudi alizaliwa. Ndiko alikopakwa mafuta kuwa mfalme na Samweli.

Lakini pia ni mahali ambapo Yesu alizaliwa, mfalme mkuu wa ukoo wa Daudi. Na mahali pengine ninapotaka kutaja ni Tekoa. Hili ni muhimu kwa sababu liko ukingoni mwa jangwa.

Ni mji wa Amosi, lakini pia ni eneo linalohusiana na Maoni na Karmeli, ambapo Daudi alimkimbia Sauli kwa muda mrefu. Kwa hivyo tukiwa na miji hiyo akilini, hebu tuangalie ilipo. Unaweza kuona Yerusalemu hapa kaskazini.

Na tena, iko moja kwa moja kwenye mpaka wa Yuda, lakini kwa kweli iko katika eneo la kikabila la Benyamini. Kuna Bethlehemu, kama maili tano kusini. Hebroni iko kama maili 10 kusini mwa hapo.

Na kisha mji mwingine ambao sikuutaja, lakini kwa kuwa unatumika kama mji wa kusini kabisa mwa Israeli, tunapozungumzia kuhusu Israeli kuwa kutoka Dani hadi Beersheba, Beersheba iko kama maili 30 kusini mwa Hebroni. Na maeneo mengine niliyoyataja, Zifu, Karmeli, na Maoni, yako hapo. Na historia nyingi hutokea hapo.

Kama nilivyosema hapo awali, ndipo Amosi alipotoka, lakini pia ndipo Daudi alipokuwa akimkimbia Sauli. Hebu tuangalie baadhi ya maeneo mengine. Nchi ya vilima ya Benyamini.

Hii ni njia panda muhimu sana, kama tutakavyoona. Nchi ya vilima ya Benyamini. Na kwanza kabisa, ni ya kimkakati sana.

Ni eneo tambarare. Ni tambarare kidogo kuliko vilima vinavyozunguka. Na jambo lingine la kukumbuka pia ni kwamba Benyamini iko chini kidogo kuliko nchi ya vilima ya Efraimu, na Manase kaskazini, na Yuda kusini.

Na kwa namna fulani, ni kama sehemu ya tandiko. Na tutakachokiona kutokana na sehemu hii ya tandiko ni kwamba inakuwa njia bora zaidi ya kuhama mashariki na magharibi kutoka eneo la Transjordan kuvuka Bonde la Yordani na kisha kuvuka Benyamini na kuelekea pwani. Tutazungumzia hilo kwa undani zaidi baadaye.

Lakini hapa, njia ya ukingo, kaskazini na kusini, hukutana na njia kuu za kuunganisha mashariki-magharibi, na hukutana moja kwa moja katika Bonde la Benjamin la kati. Kwa hivyo hii hapa njia yako kuu ya kaskazini-kusini inayopita moja kwa moja kwenye uti wa mgongo wa kati, moja kwa moja kwenye ukingo huu wa milima ambao ni sehemu ya sehemu ya kati ya Israeli. Na hii hapa njia yako ya mashariki-magharibi.

Na njia panda ziko pale pale Benjamini, kaskazini kidogo ya Yerusalemu. Miji muhimu huko Benjamini. Yeriko.

Yeriko ndipo Waisraeli walipoingia kwa mara ya kwanza katika nchi ya Israeli baada ya kuzunguka kwao kwa miaka 40. Na Yeriko inachukuliwa kuwa mlango wa nyuma

wa Yerusalemu. Kumbuka kwamba Yesu, katika kupanda kwake kwa mwisho kwenda Yerusalemu, alianza Yeriko na akaenda Yerusalemu.

Kwa hivyo Yeriko ni mlango wa nyuma wa Yerusalemu. Betheli iko kaskazini, na mpaka wake ni Efraimu. Benyamini, mji muhimu wa Betheli kuhusiana na historia ya wazee, katika kuingia katika nchi ya Ibrahimu na baadaye Yakobo pia.

Geba na Mikmashi husema mambo machache kuwahusu. Vita muhimu vilitokea hapo kati ya Sauli na Wafilisti. Sema machache kuhusu hilo.

Miji mikubwa katikati mwa Benjamini ni Gibe, Rama, na Mitzpa . Gibe ndipo ikulu ya Sauli ilipo. Hii ulikuwa mji wake wa asili.

Naam, ninatumia jamba la kifalme katika nukuu kwa sababu halikuwa la kina sana. Gibeoni, jiji kubwa la Gibeoni, pamoja na Beirut, Kefirah , na Kiryat Yerimu. Kumbuka, Yoshua alipigana vita vikubwa ili kulinda Gibeoni kutokana na majimbo ya miji yaliyoizunguka ambayo yalikuwa yamejikusanya.

Na tutaona kutoka kwenye ramani kwa nini hapa ni mahali muhimu sana. Gezeri ni mlango wa mbele wa Yerusalemu kutoka magharibi. Na hatimaye, bila shaka, tuna Yerusalemu kama sehemu ya miji hii tata katika eneo la kati la Benjamini.

Acha niseme mambo machache kuhusu historia. Baadhi ya matukio ya kihistoria yaliyotokea katika eneo hili. Nilitaja ushindi.

Miji ya Wagibeoni na mahali ilipo. Hii ipo katika Yoshua sura ya 9 na 10. Na tunapoangalia ramani, tutaona ni kwa nini mfalme wa Yerusalemu alikuwa na wasiwasi sana kuhusu miji hii kuanguka mikononi mwa washindi.

Hao ni Waisraeli walioingia chini ya Yoshua. Mpito wa kwenda kwenye ufalme. Tunampata Samweli katika eneo la kati la Benyamini.

Mji wake ulikuwa Rama. Mji muhimu sana kimkakati, lakini pia mji wa Samweli alipowahukumu watu wa Israeli kabla ya Mfalme Daudi kuja. Na Mfalme Sauli kabla ya hapo.

Nilitaja kwamba mji wa Sauli ulikuwa Gibe, wakati mwingine uliitwa Gibe ya Sauli. Najua inachanganya kwa sababu kuna mji unaoitwa Gibe. Kuna mmoja unaoitwa Gibe.

Kuna moja linaloitwa Geba. Na ni vigumu kuyaweka yote sawa. Lakini yote yanatokana na neno la msingi la Kiebrania, linalomaanisha kilima, kwa sababu yote yako kwenye kilima.

Yonathani na mbeba silaha wake ni sehemu ya mandhari ya Geba na Mikmashi. Na pia tuna uwanja wa mapigano unaoendelea baada ya mgawanyiko katika ufalme katika eneo hili linaloitwa Rama huko Benyamini, ambalo ni makutano ya njia kuu za kaskazini-kusini na mashariki-magharibi. Sawa, inatosha.

Hebu tujaribu kuona jinsi mambo haya yote yanavyohusiana. Uwanda wa Kati wa Benjamin. Tazama eneo la kikabila la Benjamini kama lilivyoainishwa hapa.

Yerusalemu upande wa kusini. Na nimeongeza miji mingine michache huko: Gibeaa ya Sauli, ambayo iko kaskazini tu, na Rama, ambayo iko kaskazini kidogo mwa hapo.

Ukitaka umbali, Gibeaa iko kama maili tatu kutoka Yerusalemu, labda maili mbili na nusu kutoka Yerusalemu. Kwa hivyo hiyo inakupa ukubwa wa kile tunachozungumzia hapa. Hii ni Uwanda wa Kati wa Benjamin.

Nitakuonyesha picha yake. Ni eneo tambarare, na linajumuisha miji ya, kuanzia kaskazini hadi kusini kwa mwendo wa saa, Mitzvah upande wa kaskazini, Geba upande wa mashariki, Gibeaa upande wa kusini, na Gibeoni upande wa magharibi. Mojawapo ya miji mikubwa ya Gibeoni.

Na hilo ni eneo lenye mzozo mkubwa kwa sababu ya makutano yanayokutana katikati mwa Benjamini. Upande wa magharibi, kama nilivyoelezea hapa, una miji ya Wagibeoni ambayo nimeitaja hapo awali. Na kwa hivyo una kundi la watu waliojitenga katika sehemu ya magharibi ya Benyamini.

Na bila shaka, watakuwa na mengi ya kusema kuhusu ni nani anayeenda huku na huko, mashariki na magharibi, kupitia eneo hilo mahususi. Wafalme wa Pili, sura ya 15, mistari ya 16 hadi 22, imerudiwa katika Mambo ya Nyakati ya Pili, sura ya 16. Tunasoma kuhusu mfalme wa kaskazini, Bathia, aliyeshuka na kuimarisha mji wa Rama.

Sasa unasema, kwa nini? Naam, hapa kuna nini. Unaona kwamba Rama iko moja kwa moja kwenye njia ya kaskazini-kusini na moja kwa moja kwenye njia ya mashariki-magharibi. Hapo ndipo wanapokutana.

Na mfalme huyu wa kaskazini aliposhuka na kuimarisha eneo hilo dhidi ya Asa, ambaye alikuwa mfalme wa kusini, Mfalme Asa huko Yerusalemu aligundua kwamba njia yake yote ya kaskazini ilikuwa imekatizwa. Na hivyo badala ya kupigana vita dhidi ya Bathia, alichofanya ni kutuma barua kwa mmoja wa wafalme wa Kiaramu, wafalme wa Siria, ili ashuke na kumshambulia Bathia kutoka kaskazini. Hatimaye Bathia ilibidi aachilie eneo hili la Rama.

Kisha Asa akachukua ngome za Rama na kuzihamisha hadi Mitzpa, na hivyo kufungua sehemu hii muhimu sana huko Rama. Ili Yerusalemu iweze kupata mtiririko

mzuri wa magari aliyokuwa akitafuta. Naam, hapa kuna Uwanda wa Benjamini wa kati, na hapa ni Gibeoni katikati kabisa hapa, jiji hili kubwa.

Huu ni mojawapo wa upigaji picha wa maisha yetu yote ambao tulikuwa nao asubuhi moja tulipokuwa katika eneo la juu karibu na Gibeoni, na kulikuwa na umande bondeni, ukungu bondeni, na tuliweza kupata picha hii. Nilijadili kama nipate picha sasa au niende kuona kitu kingine na kurudi. Ninafurahi kwamba nilipiga picha nilipoipiga, kwa sababu niliporudi, yote yalikuwa yamepotea.

Yote yalikuwa yamekwisha jua lilipochomoza. Lakini unaona, hii ni, ingawa una vilima hapa, eneo hili ni tambarare sana na ni rahisi kupita ukilinganisha na maeneo mengine yenye matuta ambayo tunayo kwingineko katika nchi ya vilima. Zaidi kidogo kuhusu Gibeoni.

Kuna bwawa kubwa huko Gibeoni, labda bwawa kubwa linalotajwa katika 2 Samweli, sura ya 2, ambapo una vita kati ya majeshi ya Sauli na majeshi ya Daudi wakati huo. Pia kuna mfumo wa maji wa kuvutia unaoonyeshwa na ngazi kuelekea kulia. Tulikuwa na wakati mzuri wa kupeleka vikundi hadi Gibeoni.

Kwa bahati mbaya, hali ya kisiasa ni kwamba kwa miaka kadhaa iliyopita, hatujaweza kuwapeleka watu huko, lakini ni mahali pazuri kihistoria na kielimu. Naam, hapo palikuwa Magharibi mwa Benjamin. Hapa kuna Mashariki mwa Benjamin.

Nadhani unaweza kuona kutoka kwenye topografia kwamba hili ni eneo gumu sana kulipitia . Tunaangalia mashariki. Huu ni Wadi Mukmas , na unaangalia mbali kabisa, na hapo hapo, ukiangalia kwa makini sana, ni Bahari ya Chumvi, na ukiangalia kwa makini zaidi, hapa juu, unaweza kuona muhtasari wa Transjordan.

Kwa hivyo uko kwenye ukingo wa kile tunachokiita jangwa la Yudea. Unaweza kuona kwamba hili ni eneo lenye miamba sana. Hata hivyo, tunachosoma katika Maandiko ni hadithi ambapo Wafilisti wako juu ya mlima huu, na Waisraeli wako hapa.

Wafilisti wako Mikma , hapa juu. Waisraeli wako hapa, na tuna hadithi hiyo ya kutisha sana ya Yonathani na mbeba silaha wake katika 1 Samweli sura ya 14, na kile Yonathani na mbeba silaha wake wanachoweza kufanya ni kupanda juu kwenye ukingo wenye miamba tulio nao kuelekea Mikma . Wanaweza kuishinda ngome ya Wafilisti, na vita kubwa hushindwa kutokana na ushujaa wake.

Naam, hiyo ni nchi ya vilima ya Benyamini. Hebu tuseme mambo machache kuhusu nchi ya vilima ya Efraimu, na baadhi ya mambo muhimu yanayoendelea huko. Kwanza kabisa , tunaweka alama Yerusalemu kama kigingi chetu, na tena, ili kupata wazo la mizani hapa, kutoka Yerusalemu hadi hapa hadi Gibeoni, labda tunazungumzia kama maili saba hivi.

Mandhari ngumu kama ya Yuda. Chochote ninachoweza kusema kwa Yuda, naweza kusema kwa Efraimu, isipokuwa kusema kwamba milima huko inafikia mwinuko mkubwa kidogo kuliko ilivyo huko Benyamini. Huko Benyamini, tunaweza kufikia urefu wa futi 2,800 hivi.

Katika Efraimu, tunaweza kupanda hadi futi 3,000 hivi, na tukienda kusini hadi Hebroni, tunapanda tena kama futi 3,000 hivi. Kwa hivyo, kama nilivyosema, tuna sehemu ya kupanda tandiko huko Benyamini. Mojawapo ya miji mikubwa huko Benyamini ni Shilo, ambayo iko upande wa mashariki. Shilo ikawa muhimu kwa sababu ndipo maskani ilipowekwa muda mfupi baada ya Waisraeli kuingia Israeli.

Hapa kuna picha ya Shilo, na baadhi ya uchimbaji uliofanywa hapa Shilo. Hii ni makazi mapya ya Israeli huko Shilo, eneo muhimu sana kidini. Kumbuka kwamba hema la kukutania lilikuwepo, na wakati wa vita ambavyo Waisraeli walifanya na Wafilisti, hema la kukutania lilichukuliwa kutoka hapo kuelekea ufukweni karibu na eneo linaloitwa Afeki, na hapo lilipotea, ingawa hatimaye Wafilisti walijifunza somo lao, na sanduku likarudishwa Bethshemeshi chini kusini mwa Yuda, upande wa magharibi karibu na ufukweni.

Jambo lingine unalopata katika nchi ya vilima ni minara ya ulinzi, na ili kukupa wazo la jinsi mnara huu maalum ulivyo wa kifahari, kuna mtu hapa juu kwenye mnara wa ulinzi. Nilitaja kwamba lazima ufanye kitu na miamba unayochimba kutoka kwenye udongo. Jambo moja unaloweza kufanya ni kujenga kuta mwishoni mwa matuta ili kuzuia udongo usiingie na uweze kupanda mizabibu na miti yako.

Jambo lingine unalofanya ni kujenga mnara wa ulinzi. Kwa nini unataka mnara wa ulinzi? Naam, wakati unapovuna bidhaa zako, unataka kuweza kuzilinda, na kwa hivyo mnara wa ulinzi hutumika kama huo, sio mnara wa ulinzi tu, bali pia aina ya mnara wa ulinzi pia, kwa sababu wakati wa mavuno, watu watalala hapo usiku kucha ili kulinda bidhaa zao. Nchi ya vilima huko Manase iko kaskazini mwa hapo, na kuna baadhi ya vipengele vikuu vya nchi ya vilima ya Manase.

Kwanza kabisa, tuna vilima vya Ebali na Gerizimu, au niseme Mlima Ebali na Mlima Gerizimu, ambavyo viko karibu na mahali panapoitwa Shekemu, mji muhimu sana. Shekemu ni muhimu tena, kwa historia ya mfumo dume. Ibrahimu alipoingia katika nchi hiyo, alikaa Shekemu.

Baadaye, Yakobo alipofika katika nchi hiyo, baada ya kuwa Mesopotamia kwa muda, alirudi katika nchi hiyo tena, na akakaa Shekemu kwa muda. Nitasema mambo machache zaidi kuhusu Shekemu, lakini Shekemu iko katikati ya Mlima Ebali na Mlima Gerizimu. Pia, huu ndio muunganisho kutoka Shekemu hadi pwani, unaoitwa Nahal Shekemu.

Nahal ni neno la Kiebrania linalomaanisha mto, lakini kwa ufupi, ni kama bonde, na kama ninavyosema, linatoka Shekemu na kuendelea kuelekea pwani. Na huu ni uhusiano mkubwa kati ya Shekemu na Magharibi. Samaria ni eneo muhimu.

Ukawa mji mkuu, hatimaye, mji mkuu wa mwisho wa ufalme wa kaskazini, baada ya ufalme kugawanyika. Na Samaria ilikuwa kilima kilichotengwa ambacho kilinunuliwa na Ahabu, naye aliweza kujenga jumba lake la kifalme hapo. Samahani, alikuwa Omri, baba yake, aliyenunua hilo.

Na mwishowe, tuna uwanda wa Sikari, na tuna miji mikuu ya kaskazini. Hapa kuna uwanda wa Sikari. Hilo ni muhimu.

Ni kidogo tu kaskazini mwa Shekemu. Hapo ndipo Yesu alipokutana na mwanamke huyo kisimani. Haya yote yanatokea Manase.

Kisha nikataja miji mikuu ya kaskazini. Nilitaja Shekemu. Huo ulikuwa mji mkuu wa kwanza.

Ufalme ulipogawanywa wakati wa Rehoboamu, na Yeroboamu akachukua ufalme wa kaskazini, alichofanya ni, tofauti na Yerusalemu kuwa mji mkuu wa kusini, aliweka mji wake mkuu kaskazini. Na, bila shaka, anataka kuuweka katika mji ambao una historia fulani inayohusiana nao, kwa hivyo anauweka Shekemu, na huo unakuwa mji mkuu wa kwanza wa kaskazini. Hata hivyo, Shekemu hailindwa kwa urahisi.

Hii Nahal Shekemu, muunganisho huu wa magharibi, hauleti tu biashara, bali pia unaweza kuleta majeshi. Na kutokana na hilo, baada ya muda mfupi, kile Yeroboamu alichofanya ni kwenda Tirza, na mji wake mkuu unaofuata, ambao uko hapa kidogo kaskazini mwa Shekemu. Ukiwa umetengwa kidogo, umelindwa kidogo zaidi.

Lakini baadaye, Omri na Ahabu walipotokea, wanataka mji mkuu ambao ni mji mkuu. Wanataka kitu ambacho ni imara, chenye ngome, lakini kina uhusiano mzuri na magharibi, na kile kinachoendelea kaskazini, hasa uhusiano wao na ufalme wote wa Wafoinike. Na hatimaye kinachotokea ni kwamba Samaria, mji muhimu sana, unakuwa mji mkuu wa tatu na mji mkuu wa mwisho wa ufalme wa kaskazini.

Mji mkuu huo uliharibiwa na Waashuri mwaka wa 722 KK. Kwa hivyo hili, tena, kwa muhtasari tu, ni eneo muhimu sana. Kwanza kabisa, una Mlima Ebali na Mlima Gerizimu, huku Shekemu ikiwa katikati, na historia inayohusiana hapo.

Jambo lingine ninalotaka kutaja kuhusu milima hii ni kwamba baada ya nchi hiyo kuchukuliwa na Yoshua na Waisraeli, ilikuwa katika eneo hili la Shekemu kati ya Mlima Ebali na Mlima Gerizimu ndipo baraka na laana zilisomwa. Walipaswa kufanya hivyo walipoingia katika nchi hiyo. Yoshua aliagizwa kufanya hivi, na alifanya hivyo

katika Mlima Gerizimu na katika Mlima Ebali, pamoja na wale waliokuwa wakitoa baraka katika Mlima Gerizimu, na wale waliokuwa wakitoa laana katika Mlima Ebali.

Kwa hivyo eneo muhimu sana lenye Shekemu ni milima. Pia una miji mikuu, Tirza na Samaria, na pia una Yesu katika sura ya 4 ya Yohana na mwingiliano wake na mwanamke kisimani, pia mahali hapo . Kwa hivyo ni eneo lenye shughuli nyingi sana ambalo tunalo hapa katika nchi ya vilima ya Manase.

Mambo muhimu katika historia, kwa njia ya mapitio tu, Ibrahimu anafika Shekemu, hapa ni Mwanzo sura ya 12, hapo ndipo anapoanza kukaa kwake katika nchi ambayo Bwana amemwahidi. Yoshua anawakusanya watu huko Shekemu, Yoshua 8 na Yoshua 24, kwa ajili ya upya wa agano. Yoshua 24, hii ndiyo hotuba kuu ambayo Yoshua anatoa anaposema, mimi na nyumba yangu, tutamfuata Bwana.

Na anawaamuru watu na kuwatia moyo watu waondoe miungu ya kigeni waliyo nayo na kumfuata Bwana. Hayo yote yanatokea Shekemu. Nilitaja kuhama kwa mji mkuu kutoka Shekemu hadi Tirza hadi Samaria.

Hii ni 1 Wafalme sura ya 14 hadi 16. Ushawishi wa Wafoinike wakati wa Ahabu na Yezabeli unaonekana hapo. Mke wangu, Elaine Phillips, atatoa hotuba itakayojadili uhusiano huo kwa undani zaidi.

Na wakati wa kipindi cha Wagiriki na Warumi, nilimtaja Yesu na mwanamke Msamaria kisimani. Pia ninapaswa kutaja kwamba wakati wa kipindi cha Warumi katika eneo la Samaria, ambalo liliitwa Sebastia wakati huo, Herode Mkuu alimjengea Tiberio hekalu kubwa, mfadhili wake. Naam, nilimtaja Shekemu, Gerizimu, na Ebali vya kutosha.

Acha nikuonyeshe tofauti hapa, sio tu kukuonyesha kinachoendelea kati ya milima. Una Shekemu hapa hapa. Bila shaka, iko katikati ya jiji hili la kisasa linaloitwa Nablus kwa sasa.

Lakini tunaangalia magharibi, na tuko karibu katika uwanda wa Sikari. Na tunaangalia magharibi, na unaona njia hii ikielekea pwani. Na hii ndiyo Nahal Shekemu niliyoitaja hapo awali.

Mlima Gerizimu hapa, Mlima Ebali, sehemu yake unaweza kuona. Na hivi ndivyo hali ilivyo katika msimu wa vuli. Angalia mazao yamevunwa na kondoo wameingia kula kilichobaki.

Sasa, kuna uhusiano mzuri sana kati ya mkulima na mchungaji. Kondoo wako pale, wakila kilichobaki na kula baadhi ya mabua. Lakini kondoo hulipa kodi.

Nao hulipa kodi kwa njia ya samadi, ambayo huwa msaada mkubwa kwa mkulima anapolima shamba na kupanda nafaka zake tena baadaye mwakani. Kwa hivyo unacho ni mawasiliano haya mazuri sana kati ya mkulima na mchungaji. Kilichobaki ni msaada kwa mchungaji.

Na kama naweza kutumia neno hilo, kile kinachoachwa na kondoo basi kinamsaidia mkulima. Lakini hivi ndivyo kinavyoonekana katika vuli. Hivi ndivyo kinavyoonekana katika majira ya kuchipua baada ya mvua za baridi.

Ta-da! Ni mabadiliko gani hayo, sivyo? Unaona zaidi kidogo ya Mlima Ebali katika picha hii maalum. Tena, eneo la kale liko hapa miongoni mwa majengo. Unaweza kuona njia inayoelekea magharibi.

Na kisha unaona shamba lililojaa maua na bidhaa na mboga fulani katika eneo hili hapa. Naam, uwanda wa Sikari uko chini yetu, eneo hili tambarare unaloliona hapa kulia. Ukitaka kujua mahali ambapo Kilima cha Shekemu, kwa Kilima cha Shekemu namaanisha mahali pa kale pa Shekemu, hapo ni hapa kushoto.

Njia iko upande wa kushoto wa hiyo. Tunaangalia kaskazini kuelekea Tirza, ambayo niliitaja iko maili chache tu chini ya Bonde hili, linaloitwa Wadi Beta, ambapo Tirza iko. Na ingawa sijaitaja hapo awali, Tirza ina uhusiano mzuri hadi Bonde la Yordani na linaloitwa Bonde la Farah.

Lakini zaidi kuhusu hilo baadaye Elaine anapozungumzia eneo hili. Ukiangalia kaskazini kutoka Samaria, kutoka Kilima cha Samaria, hadi sehemu nyingine ya Manase, unaona tena kuwa ni ya vilima sana. Sio miamba kama maeneo ya kusini, lakini bado ni ya vilima sana, bado kuna mvua nyingi, na umande mwingi.

Usafiri ni rahisi kidogo kuliko unavyopata Yuda, na kwa kweli ni eneo zuri sana kuishi. Lakini hili ndilo tatizo moja. Kwa kuwa liko wazi kidogo kuliko ulilo nalo Yuda, una biashara kubwa zaidi na ulimwengu wote, na mataifa yanayokuzunguka, lakini ni rahisi kwa maadui kuiteka Samaria kuliko Yuda ilivyo.

Na tunaona kwamba kufanya kazi katika Agano la Kale, ambapo ufalme wa kaskazini ulianguka kabla ya ufalme wa kusini kuanguka. Sehemu ya hilo, bila shaka, ni ya kiroho kwa sababu ufalme wa kusini ulimfuata Bwana kwa muda mrefu kuliko ufalme wa kaskazini ulivyomfuata. Lakini kutoka kwa mtazamo wa kijiografia na kihistoria, ni rahisi zaidi kushinda nchi ya Samaria kuliko kushinda nchi ya Yuda.

Ni rahisi zaidi kuvuka milima ya Manase kuliko ilivyo mbali zaidi kusini mwa Efraimu na hakika zaidi kusini mwa Yuda. Naam, Samaria, nimetaja, ilikuwa eneo la ikulu. Acha niseme mambo machache kuhusu Samaria, kisha tutamaliza na hotuba hii.

Tunasoma kwamba Samaria ilikuwa na jumba tukufu lililojengwa na Ahabu. Pia tunasoma kwamba moja ya sifa za jumba hilo ilikuwa pembe za ndovu. Pembe za ndovu zilitumika kwa vitu kadhaa , kama vile masanduku ya vito, hereni, n.k.

Pembe za ndovu hata leo zinatumiwa katika sehemu nyingi za dunia kwa aina hizo za mapambo. Hili ni eneo la ikulu. Lilikuwa na ngome imara, lakini cha kushangaza ni kwamba, katika akiolojia, wamegundua mambo kadhaa ambayo yametajwa na Amosi, kwa mfano, anayeshutumu ufalme wa kaskazini kwa ibada yake ya sanamu.

kadhaa vya jumba vilivyotengenezwa kwa pembe za ndovu vilipatikana katika eneo hili la jumba. Nilitaja kwamba historia inajirudia. Kwa njia fulani, hatukuwa na jumba tu, bali pia tulikuwa na ibada ya sanamu iliyokuwa ikiendelea huko Samaria.

Na baadaye , wakati wa kipindi cha Warumi, wakati Herode Mkuu alipokuwa akitawala nchi hiyo, alitaka kumheshimu mfadhili wake mkuu huko Roma. Na kwa hivyo alijenga hekalu hapo na kuliita Sebaste . Sebaste ni jina la Kigiriki la Augustus.

Na hili ni hekalu la Augustus. Hizi ni ngazi zinazoelekea kwenye hekalu la Augustus. Na Herode hakuwahi kufanya mambo kwa njia ndogo.

Ili tu kukupa wazo la ukubwa wa hekalu hili, nataka uzingatie moja ya besi za nguzo. Msingi huu wa nguzo umegeuzwa chini. Lakini ili tu kukupa wazo la ukubwa wa besi hii ya nguzo, na ili kukupa wazo la ukubwa wa hekalu lenyewe, tunahitaji kijiti cha kupimia.

Na kijiti cha kupimia hapa ni mke wangu. Na hapa amenyooshwa kwenye msingi wa nguzo. Kwa hivyo ilipokuja suala la ukuu, Herode alijua jinsi ya kufanya hivyo.

Kwa kweli, Josephus, mwanahistoria, anatuambia kwamba hekalu la Sebastian, Sebaste , Augustus, lilikuwa kubwa sana kiasi kwamba maili 30 kutoka Kaisaria, meli zilipofika, na jua lilikuwa chini kwenye upeo wa magharibi, zingeweza kuona mng'ao wa hekalu kubwa ambalo Herode alikuwa amejenga hadi kwenye nchi ya vilima huko Sebaste . Naam, katika mazungumzo yanayofuata, tutaanzia hapa, na katika hatua hii, nitamaliza majadiliano ya nchi ya vilima ya Israeli.

Huyu ni Dkt. Perry Phillips kuhusu jiografia ya kihistoria ya Israeli, hotuba nambari mbili, nchi ya vilima.